

Ограничење одговорности бродара

Појам – одговорност делом имовине штетника или до одређеног износа штете

Начело – ограничена одг.; неограничена изузетак (обрнуто од грађанског права)

Уступак бродарима за претпоставку кривице и императивност режима

Врсте ограничења – законско и уговорно

Законско ограничење

Појам – основ закон одн. конвенц.

Оправдање – 1) велике поморске опасности с обзиром на економску снагу бродара – потреба поделе ризика између уговорника 2) мали утицај бродара на капетана по испловљавању 3) капетан бродаров пуномоћник само за поверену имовину у пловидби (брод и возарина)

Оспоравање оправдања – бродови данас безбеднији, савремена електронска средства везе...

Разлог одржавање начела – економска моћ бродарских земаља

Ограничење одговорности бродара

Правни извори

1) домаћи – Закон о трговачком бродарству 2015 (скр. ЗТБ)

2) мађународни –

а) Брисел. конв. о ограничењу одговорности власника морских бродова 1957

б) Лондонс. конв. о ограничењу одговорности за поморска потраживања 1976 (96, 2012)

в) Конв. о теретници 1924 (Брисел; скр. Хашка правила; ХП)

г) Хамбуршка конвенција о уговору о међународном превозу робе морем 1978 (скр.

ХК)

Литература – Трајковић Миодраг, *Поморско право*, Београд 2005; Небојша Јовановић,

Саобраћајно право, Београд 2018.

Начини ограничења

- стварно и лично ограничење
- општи и посебни начин
- критеријуми – 1) врста одговорности (уговорна и вануговорна) 2) јединица мере (брода или терета) 3) овлашћена лица 4) одштетни захтеви – све телесне и материјалне штете у једном штетном догађају или само за губитак, оштећење и закашњење

Општи начин (“глобално ограничење”)

Системи ограничења

- медитерански (абандон) – поморска и копнена имовина
- германски (егзекуција) – извршење само на морској имовини
- енглески – ограничење извршења на делу имовине утврђеном вредносно, а не реално

Примена (енглески систем)

- оснивање фонда – а) факултативност б) писмена изјава пред судом в) забрана пленидбе брода г) по штетном догађају

- овлашћено лице на ограничење - власник брода, бродар, посада и помоћници бродара
- гранични износ

1) Конвенција из 1957

а) телес. штете – 3100 поенкаре франака (65 mg злата 900/1000) по тони носивости брода

б) материј. штете – 1000 п.ф.

в) телес. и материј. штете – 3100 п.ф. = 2100+1000 пф; преливање фонда м.ш. у фонд т.ш.

2) Лондонска конв. и ЗТБ

* телесне штете: а) брод до 300 t – 1 милион СПВ б) брод 300-2.000 t – 3,02 мил. СПВ в) преко 2.000 t – још 1.208 СПВ по t г) преко 30.000 t – 906 СПВ по t д) преко 70.000 t – 604 СПВ по t

* материјалне штете: 1/2 границе за телес. штете

* телесне и материј. штете: а) посебни фондови б) преливање

* проширење круга овлашћених лица – сва одговорна лица

* неограничена одговорност – намера или крајња непажња одговорног лица

3) Стразбуршка конвенц. 2012. – речна пловидба (слично 1957)

- губитак права на ограничење – **а)** лична кривица одговорног лица (Лондон - тешка кривица)
б) за смрт и телес. повреду запосленог код бродара
- намирење потраживања из фонда
 - а) само из фонда, а не и из остале имовине одговорног лица
 - б) намирење свих тражбина свих оштећених лица
 - в) мањак у фонду – сразмерно умањење
- Поступак општег начина ограничења
- надлежност
 - * стварана и месна - привредни суд уписа брода (домаћи брод) одн. заустављања брода или полагања средстава (страни брод)
 - * функционална – судија појединац
 - врста поступка – ванпарнични, сличан стечајном
 - фазе: **1)** оснивање фонда **2)** утврђивање тражбина **3)** деоба фонда и намирење тражбина
- **1. фаза** – оснивање фонда
 - * покретање – писменим предлогом суду, са прописаном садржином од лица овлашћеног на ограничење (нпр. бродар)
 - * одобрење суда за оснивање – 15 дана предлагачу да уплати средства
 - * услови: **1)** минимални износ + трошкови поступка **2)** слобода располагања средствима суду
 - * објава решења о оснивању (Служб. гласн. и огласна табла)
 - * последице оснивања: **1)** забрана пленидбе брода **2)** намирење само из фонда
- **2. фаза** – утврђивање тражбина
 - * разлог – спречавање лажних и претераних тражбина
 - * решење о одобрењу оснивања – позив повериоцима да пријаве тражбине
 - * пријава – у року од 30 дана од објаве, а најкасније до закључења рочишта за испитивање потраживања (преклузија)
 - * испитивање - рочиште за испитивање (ток)
 - а) позив предлагачу и пријавиоцима
 - б) изјашњавање о пријављеним тражбинама
 - в) утврђена тражбина - призната или није оспорена
 - г) оспорена тражбина – упућивање пријавиоца на парницу (30 дана)
 - д) решење о утврђеним тражбинама
- **3. фаза** – намирење тражбина
 - * израда нацрта о деоби – по правноснажности решења о утврђивању тражбина (може вештак)
 - * достава нацрта предлагачу и пријавиоцима (позив на рочиште за расправу)
 - * рочиште за расправу о нацрту – изјашњавање о нацрту (приговори)
 - * решење о деоби – жалба (8 дана)
 - * налог за исплату из фонда – 3 дана по правноснажности решења
 - * наплата тражбина - деоба фонда и окончање поступка
 - * последица – неутуживост ненаплаћеног дела тражбина

Посебан начин ограничења

Појам

Обобине – **а)** само уговорна одговорност **б)** јединица терета **в)** овлашћеник - само бродар **г)** врсте штете - само за губитак и оштећење робе и закашњење

Режими – ХП 24 и ХК 78

- Конвенц. о теретници (ХП) - 100 фунти по колету или другој јединици терета
- два проблема - **а)** монетарни (фунта) – снижавање границе **б)** трговачки (колет, контејнер)
- Протокол 68 – решавање проблема
 - * монетарни – увођење поенкаре франка
 - * трговачки – алтернативни систем (оштећеников избор)
 - а) по јединици терета – 10.000 пф
 - б) по kg бруто тежине – 30 пф
 - в) контејнер – једна јединица терета

- Хамбуршка конвенција 78
 - а) 835 SDR по једин. терета или 2,5 SDR по kg
 - б) SDR – обрачунска јединица ММФ-а (преручавање у националну валуту земље суда)
 - в) закашњење – 2,5 возарине < укупна возарина
- ЗТБ
 - а) губитак (оштећ.) – 666,67 СПВ по јединици терета или 2 СПВ по kg
 - б) дефиниција јединице терета – 1) комад, колет 2) mt, m3 или друга мера по којој је уговор. возар.
 - в) контејнер – 1) опис садржине у теретници – јединица из описа 2) нема описа – цео контејнер је јединица
 - г) закашњење – до једне превознине за цео терет

Неограничена одговорност

Појам – целом имовином за сву штету

Изузетак – само у прописаним случајевима

Случајеви

- 1) тешка кривица бродара
 - намера и груба непажња
 - само лична бродарева тешка кривица, а не и капетана и посаде (ограничење)
- 2) декларација вредности терета – до декларисаног износа
 - у теретници
 - оборива претпоставка – бродар доказује нижу стварну вредност
 - ХП - једностран правни посао крцатеља, а бродар може само да повиси возарину
 - ЗТБ – уговор бродара и крцатеља (пристанак бродара)

Уговорно ограничење одговорности

Појам – основ је уговор

Ексклузивне клаузуле (егзонерација) – клаузуле о искључењу или већем ограничењу одговорности него по закону

Допустивост (пуноважност) клаузула

Јача економска моћ бродара – наметање клаузула (уговор по приступу)

Судска пракса – неуједначена (бродарске и корисничке земље)

Уједначавање права – релативна императивност

1) ХП – општа забрана изговарања и набрајање забрањених клаузула: а) клаузула осигурања б) снижавање испод 100 фунти в) пребацивање доказног терета на крцатеља г) клаузуле немарности

2) ХК 78 – изричита релативна императивност

3) ЗТБ – релативна императивност, уз 4 изузетка: 1) време пре почетка укрцаја и после завршетка искрцаја 2) закашњење 3) палуба 4) животиње